

of land rights as fundamental principles. At the same time, these measures should be addressed in two ways: 1) the object of land relations - land and land, the impact on the legal regulation which determine the characteristics of the principle of combining the use of land as a natural resource, the basic means of production and territorial basis. The principle of the priority of environmental safety requirements with respect to ground; 2) on the subjects of land relations and land and legal status, on the basis of the principle of the protection and rational use of land, the principle of the equality of subjects of land relations, the principle of guaranteeing rights to land, the state of non-intervention principle in the implementation of the subjects of land relations of their powers on earth, except as required by law. Exerting influence on the elements of land relations (object, the subjects of these relations and their powers that make up the content of land relations), and basing itself on the principles of land rights can improve land relations themselves, logically completed the land reform in Ukraine approval of the land market.

Keywords: principles, principles of law, principles of land law, land branch principles of law, land market, land areas market.

Кобецька Н.Р.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ І ВИДАЧА ДОЗВОЛІВ ЯК ЗАСОБИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

УДК 346.7/349.6:504.062.2

Постановка проблеми. Більшість природних ресурсів перебуває у режимі права власності Українського народу, повноваження якого реалізують органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Саме тому відносини використання природних ресурсів виникають, як правило, на підставі адміністративного акту державного органу. Дозволи, як різновиди таких актів, мають пріоритетне значення і у системі юридичних фактів, з якими пов'язане виникнення відносин використання природних ресурсів, і у системі правових засобів регулювання відносин природокористування та є елементами адміністративно-правового режиму регулювання охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів. Від досконалості дозвільної системи, дозвільних процедур на пряму залежить ефективність правового механізму регулювання природокористування.

Стан дослідження. У науковій літературі широко представлені дослідження дозвільної системи як складової адміністратив-

но-правового режиму регулювання суспільних відносин, а також ліцензування та видачі дозволів у сфері господарської діяльності, визначення їх сутності, правової природи, принципів, ознак, співвідношення. Названі відносини виступають безпосереднім об'єктом наукового аналізу представників науки адміністративного права (О. В. Джафарова, Г. С. Завірюха, В. В. Мартиновський, І. В. Солошкіна, Л. В. Шестак) та господарського права (А. І. Шпомер, Е. Е. Бекірова). У рамках еколого-правових досліджень інститут ліцензування та видачі дозволів у сфері охорони довкілля і природокористування розглядається у контексті загального аналізу функцій управління охороною довкілля (Ю. С. Шемшученко, А. П. Гетьман, В. В. Костицький, І. І. Каракаш) та у процесі дослідження правового режиму використання окремих природних ресурсів (В. М. Комарницький, О. П. Шемяков, П. В. Тихий, В. О. Джуган, О. М. Олійник). Єдине комплексне дисертаційне дослідження інституту екологічного ліцензування проведене І. Л. Радиком ще у 2001 році, а дозвільна діяльність у сфері забезпечення екологічної безпеки з позиції адміністративного права аналізувалась в кандидатській дисертації М. М. Романяка.

Беручи до уваги існуючі адміністративно-правові, господарсько-правові та еколого-правові позиції щодо сутності і співвідношення понять «дозвільна система», «ліцензування господарської діяльності», «видача дозволів у сфері господарської діяльності», «екологічне ліцензування», «дозвільна діяльність у сфері охорони довкілля і природокористування», метою статті стало з'ясування особливостей та призначення ліцензування та видачі дозволів у сфері господарської діяльності загалом та у сфері природокористування, зокрема. Робиться спроба розмежувати ці засоби державного регулювання, визначити їх відмінні характерні риси, обґрунтувати доцільність застосування кожного з них у відносинах використання природних ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Автори підручника «Адміністративне право» розрізняють пільгові та обмежувальні адміністративно-правові режими. До останніх, які, зокрема, запроваджують особливі права використання громадянами і організаціями своїх прав і свобод або встановлюють заборону на

здійснення ними певних прав і свобод, вони відносять ліцензування окремих видів підприємницької діяльності [1, с. 283]. На увагу заслуговує поширена в адміністративно-правовій літературі класифікація адміністративно-правових режимів за цілями їх реалізації. Знаний науковець у сфері публічного та адміністративного права Ю. А. Тихомиров за цим критерієм виокремлює обліково-легалізуючі режими, до яких відносить ліцензування та видачу дозволів [2, с. 295]. На переконання автора спеціального монографічного дослідження «Адміністративно-правове регулювання і адміністративно-правові режими в сфері підприємницької діяльності» В. Д. Мельгунова, адміністративно-правовий режим ліцензування і надання дозволів на здійснення певних видів діяльності може розглядатися і як режим, спрямований на легалізацію підприємницької діяльності, і як режим, який забезпечує її безпеку для громадянського суспільства і держави. Однак, у першу чергу, він переслідує мету забезпечення безпеки підприємницької діяльності, а тому, на думку автора, має бути віднесений до режимів забезпечення безпеки підприємницької діяльності [3, с. 92].

Правовою основою дозвільної системи щодо підприємницької, господарської діяльності в Україні є Господарський кодекс України, Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності». В ст. 1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» визначається поняття «дозвільна система у сфері господарської діяльності» як сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, державними адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, видачею дублікатів, анулюванням документів дозвільного характеру. Щоправда, такого роду визначення не до кінця розкриває сутність та особливості даної діяльності, а лише описує її процедуру. Ще простіше було законодавчо представлене поняття ліцензування – це видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додер-

жанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування (ст. 1 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»). Закон «Про ліцензування видів господарської діяльності», прийнятий у березні 2015 року сформулював нове визначення поняття ліцензування, зосередивши увагу на суті та завданнях цієї діяльності: ліцензування – засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів (ст. 1).

Стосовно співвідношення ліцензування і дозвільної діяльності у науковій літературі присутні різні підходи:

- в одних дослідженнях вони не розмежовуються, зокрема, ці поняття використовуються як синоніми або ж застосовується термін «ліцензійно-дозвільна діяльність/відносини», також вказується, що процедура ліцензування носить дозвільний характер [4, с. 9];

- інші приходять до висновку, що адміністративно-правовий режим ліцензування та видачі дозволів на здійснення певних видів господарської діяльності є єдиним, адже даному режиму притаманні: загальна мета, норми і принципи регулювання підприємницької діяльності за допомогою видачі дозволів [5, с. 13];

- ряд дослідників вважають, що дозвільна система і ліцензування співвідносяться як загальне та часткове поняття [6, с. 218].

Виходячи з широкого розуміння дозвільної системи, її самостійними формами (видами), які відрізняються за підставами та порядком реалізації, доцільно розглядати ліцензування господарської діяльності та видачу документів дозвільного характеру. Ліцензування і надання документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності характеризуються тим, що встановлюються для суб'єктів тільки з їх ініціативи та передбачають надання господарюючим суб'єктам на підставі рішення органу виконавчої влади спеціальної правосуб'єктності щодо здійснен-

ня відповідного виду діяльності чи відповідних дій в рамках цієї діяльності. Названі форми державного регулювання засновані на поєднанні дозволів і державного примусу та спрямовані не тільки на впорядкування суспільних відносин, а й на досягнення суспільно значущих результатів.

Сутнісні особливості ліцензування базуються на тому, що воно повинно застосовуватись, насамперед, до тих видів діяльності, які є потенційно небезпечними для суспільства, докільля та потребують обмеження, регулюванню, контролю. Використовуючи механізм ліцензування, держава покликана захистити інтереси споживача від недобросовісної та неякісної господарської діяльності і бере на себе контроль за допуском на ринок тих осіб, які здатні кваліфіковано, у відповідності з необхідним рівнем вимог, здійснювати заявлену ними діяльність. Такий контроль здійснюється за допомогою ліцензійного інструменту в формі жорсткого адміністративного режиму.

До інших характеристик ліцензування господарської діяльності можна віднести наступні:

- ліцензування забезпечує допуск суб'єктів до умовно дозволеної діяльності;
- передбачає обов'язкову попередню оцінку здатності суб'єкта здійснювати ту чи іншу діяльність;
- необхідною умовою ліцензування є дотриманням певних критеріїв і вимог;
- для ліцензування характерний яскраво виражений контрольний аспект;
- ліцензування забезпечує встановлення особливого правового режиму здійснення певних видів діяльності.

У свою чергу дозвіл виступає правовим засобом, за допомогою якого реалізується право на здійснення певних, закріплених законодавством, дій у системі господарської чи іншої діяльності. У словнику адміністративного права дозвіл і ліцензія трактуються наступним чином. Дозвіл – офіційне санкціонування уповноваженими виконавчими органами (посадовими особами) певних дій фізичних і юридичних осіб, яке здійснюється з метою забезпечення суспільної безпеки, законності, охорони правопорядку,

життя і здоров'я громадян. Ліцензія – офіційний документ, який дозволяє здійснення вказаного в ньому виду діяльності впродовж встановленого строку, а також визначає умови її здійснення [7, с. 178, 274].

Окрім призначення і змісту дозволів, які видаються в порядку дозвільної діяльності, їх особливостями є:

- поряд із загальною метою, притаманною дозвільній системі у широкому розумінні, спрямованої на захист прав, інтересів, життя громадян, безпеки довілля та держави, дозвільне оформлення дій, які з тих чи інших підстав повинні бути контрольовані, обліковані з боку компетентних державних органів, покликане уникнути неорганізованості, стихійності, безконтрольності в організації господарської системи;

- отримання дозволу дає можливість суб'єкту вступати у різного роду правовідносини, використовуючи право, посвідчене дозволом;

- надання дозвільних документів менш обтяжене вимогами, правилами та умовами, які повинен виконати і в подальшому дотримуватись суб'єкт, що їх отримує;

- процедура видачі дозвільних документів включає ряд внутрішніх координаційних форм взаємодії владних і невідладних суб'єктів шляхом отримання висновків, погоджень для надання кінцевого дозвільного документу.

До об'єктів, на які видаються документи дозвільного характеру, Законом України «Про систему у сфері господарської діяльності» віднесені природні ресурси. Однак, якщо вести мову про дозвільні правовідносини, то їх об'єктом є право на заняття конкретним видом діяльності або на здійснення певних дій. Відповідно, об'єктом дозвільних відносин у сфері використання природних ресурсів є дії щодо експлуатації корисних властивостей, ресурсних компонентів природних об'єктів (їх частин), тобто процес природокористування, а предметом виступають природні ресурси, частини природних об'єктів, їх корисні властивості.

Перелік видів господарської діяльності, які підлягали ліцензуванню впродовж дії Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 1 червня 2000 р. неодноразо-

во змінювався. У різні періоди до нього було включено ряд видів діяльності, віднесених природоресурсним законодавством до спеціального використання природних ресурсів, а саме: пошук (розвідка) корисних копалин; видобування корисних копалин із родовищ, що мають загальнодержавне значення та включені до Державного фонду родовищ корисних копалин; видобуток дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння; діяльність, пов'язана з промисловим виловом риби на промислових ділянках рибогосподарських водойм, крім внутрішніх водойм (ставків) господарств. Крім того, перша редакція 1994 року Кодексу України про надра оперувала поняттям спеціальний дозвіл (ліцензія) на користування надрами. В новому Законі України «Про ліцензування господарської діяльності» збережено один вид господарської діяльності, яка належить до діяльності, пов'язаної з використанням природних ресурсів – промисловий вилов риби, крім внутрішніх водойм та річок.

В еколого-правовій науковій літературі характеристика відповідних відносин проводиться у процесі висвітлення підстав виникнення права на здійснення спеціального природокористування, або ж у процесі виокремлення функцій управління в галузі охорони довкілля і використання природних ресурсів. При характеристиці функцій управління використовується поняття «екологічне ліцензування» [8, с. 109], «ліцензування природокористування» [9, с. 61]. Зокрема, екологічне ліцензування в системі різновидів стабілізаційних функцій управління у сфері природокористування та охорони довкілля у підручнику харківської юридичної школи визначене як діяльність уповноважених державних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, пов'язана з наданням ліцензій (інших дозвільних документів) на здійснення природокористування та іншої діяльності щодо охорони навколишнього природного середовища [10, с. 56]. У підручнику «Природноресурсове право України» за редакцією І. І. Каракаша ліцензування природокористування трактується як діяльність спеціально уповноважених державних органів і організацій, спрямована на юридичне закріплення права природоко-

ристувачів на здійснення спеціального використання природних ресурсів, окремих об'єктів природного походження в кількості та обсягах, вказаних у наданій ліцензії на підставі вимог екологічних стандартів і нормативів та інших юридично закріплених критеріїв [11, с. 132]. Аналізуючи співвідношення ліцензування і надання дозволів у сфері екологічних, природоресурсних відносин, автори академічного курсу «Екологічне право України», вказують на використання в екологічному законодавстві різних форм документів, які виконують функції ліцензії, та роблять висновок, що всі вони використовуються у процесі застосування такого правового засобу, як ліцензування [12, с. 255].

Використання подібних термінів пов'язане з тим, що, по-перше, законодавство тривалий час детально регулювало тільки відносини ліцензування господарської діяльності, закріплюючи значний перелік видів еколого-значимої діяльності, які підлягали ліцензуванню, по-друге, в природноресурсовому законодавстві зустрічалися подвійні терміни – спеціальний дозвіл (ліцензія), по-третє законодавство сусідньої Росії використовувало це поняття як родовий термін та прямо закріплювало (і закріплює) інститут ліцензування використання окремих видів природних ресурсів, детально досліджений у російській еколого-правовій літературі.

Критерії, які покладаються в основу розмежування ліцензій і документів дозвільного характеру, представлені у наукових дослідженнях по-різному. Зокрема, М. М. Романяк відносить ліцензію до документів дозвільного характеру та вважає, що відмінність від документів дозвільного характеру полягає, насамперед, у тому, що ліцензію видають тільки у разі, якщо суб'єкт її набуття виконує ліцензійні умови. Такий порядок не передбачений щодо жодного з документів дозвільного характеру [13, с. 161-165]. У відповідності зі ст. 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» ліцензійні умови – нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України, положення якого встановлюють вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання ліцензіатом, та вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії. Вимоги ліцензійних умов до суб'єкта

господарювання обумовлені особливостями провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, та включають: вичерпний перелік підтвердних документів, що підтверджують відповідність суб'єкта господарювання вимогам ліцензійних умов, кадрові, організаційні, технологічні та інші спеціальні вимоги. Для отримання документу дозвільного характеру заявник подає документи, перелік яких визначається відповідними нормативно-правовими актами, що регулюють порядок їх видачі. Перелік необхідних документів залежить від виду спеціального природокористування та може включати тільки заявку (як наприклад, для отримання лісового квитка) або ж більшу кількість документів (як у випадку надання в користування ділянок надр), однак вони не охоплюють такого широкого кола вимог, які пред'являються до ліцензійних видів діяльності.

Підтримки заслуговує також розмежування цих видів адміністративно-правового регулювання за критеріями відбору претендентів для отримання ліцензії чи дозволу. Ліцензія, що видається за підсумками попередньої оцінки можливостей суб'єкта по здійсненню діяльності, посвідчує здатність та надає право здійснювати конкретний вид діяльності щодо природокористування і охорони навколишнього середовища. Інші дозвільні документи, які видаються за підсумками попередньої оцінки об'єкта, стосовно якого буде здійснюватись діяльність (виконуватимуться дії), передбачають конкретно визначені умови, в тому числі кількісні, користування природними об'єктами, вільний оборот яких з метою забезпечення екологічної безпеки обмежений [14, с. 283]. Якщо проаналізувати переліки документів, необхідних для отримання природоресурсних дозволів, то вони насправді в більшій мірі стосуються об'єктів природокористування. Так, для отримання спеціального дозволу на користування надрами для створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади тощо) органу з питань надання дозволу подається пояснювальна записка з характеристикою об'єкта та зазначенням мети використання надр, перспективний план розвитку

геологічної території (об'єкта) із зазначенням джерел фінансування, програму облаштування території та охорони навколишнього природного середовища, висновок Інституту геологічних наук Національної академії наук про можливість використання об'єкта з науковою та культурною метою (для територій та об'єктів, які мають важливе наукове і культурне значення), каталог географічних координат кутових точок ділянки надр, оглядова карта, ситуаційний план з нанесеними межами площі ділянки надр та географічними координатами її кутових точок (Додаток 1 До Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 615).

Із впровадженням у дію більшості положень Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», суттєвим скороченням видів діяльності, які підлягають ліцензуванню в порядку Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» вчені дедалі частіше оперують поняттями «дозвільна діяльність», «дозвільна система» тощо. При характеристиці функцій управління застосовується формулювання «дозвільна функція». Зокрема, В. В. Костицький в авторському підручнику «Екологічне право України» визначає, що дозвільна функція органів управління на право природокористування спрямована на впорядкування системи державного обліку і контролю в галузі охорони довкілля і здійснюється шляхом надання дозволів (ліцензій) на спеціальне використання природних ресурсів, дозволів на викиди (скиди) забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище та розміщення відходів [15, с. 262]. Дозвільна діяльність у сфері забезпечення екологічної безпеки стала предметом дисертаційного дослідження М. М. Романяка, який визначив її поняття як організаційно-розпорядчу, підзаконну, владну державно-управлінську діяльність, що здійснюється уповноваженими державними органами (посадовими особами) у формі процедур стосовно видачі дозвільних документів, спрямованої на реалізацію державної політики щодо забезпечення екологічної безпеки [16, с. 4].

Висновки. В сучасній законодавчій системі України дії суб'єктів, пов'язані з експлуатацією корисних властивостей при-

родних ресурсів, підпадають під дозвоільне регулювання. Дозволи на спеціальне природокористування мають ключове значення для виникнення відповідного права, оскільки саме вони підбивають підсумок роботи з оцінки можливостей заявника щодо отримання права на спеціальне природокористування здійснювати його (у тому числі на підставі вивчення інших дозвоільних документів, які заявник має додавати до заяви на отримання спеціального дозволу), санкціонують здійснення суб'єктом відповідної діяльності, пов'язаної з використанням природних ресурсів [17, с. 315-316]. Природоресурсний дозвіл є правовою формою передачі державою та іншими суб'єктами, власниками природних ресурсів, права користування визначеною частиною природного об'єкта, механізмом встановлення, фіксації права природокористування. За своєю правовою природою він відрізняється від ліцензій на здійснення господарської діяльності, як механізмів владного контролю з боку держави, яка в таких відносинах виступає в зовсім іншій ролі. Ліцензування видів господарської діяльності не підміняє надання спеціальних дозволів, а тільки показує посилення впливу держави у особі органів виконавчої влади на реалізацію державної політики урізних сферах економіки, суспільного життя. Головним завданням ліцензування є захист економічних та інших інтересів держави, її громадян шляхом встановлення з боку держави певних умов і правил здійснення окремих видів підприємницької діяльності. Основною спеціальною метою дозвоільної системи у сфері використання природних ресурсів є забезпечення охорони і раціонального використання природних ресурсів, що в свою чергу, є складовою екологічної безпеки та впливає на захист національних інтересів. Цілями дозвоільної діяльності також виступають: оптимальний розподіл природних ресурсів; підпорядкування діяльності вимогам, що виставляються державою; встановлення меж, критеріїв та умов здійснення природокористування; облік видів і обсягів природокористування, а також суб'єктів-природокористувачів. Дозвоільну систему у сфері використання природних ресурсів можна визначити як сукупність правовідносин, які виникають між дозвоільними органами та природокористувачами у зв'язку із наданням природоресурсних дозволів, спрямованих на оформлення права користування

частинами природних об'єктів, легалізацію права використання природних ресурсів та визначення конкретних умов і порядку їх використання.

1. *Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущький [та ін.] ; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.*
2. *Тихомиров Ю. А. Административное право и процесс : полный курс / Ю. А. Тихомиров. – М. : Издание 2-на Тихомирова М. Ю., 2001. – 652 с.*
3. *Мельгунов В. Д. Административно-правовое регулирование и административно-правовые режимы в сфере предпринимательской деятельности : монография / В. Д. Мельгунов – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 160 с.*
4. *Завірюха Г. С. Дозвільні процедури у сфері підприємницької діяльності (адміністративно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Ганна Сергіївна Завірюха. – К., 2011. – 20 с.*
5. *Ковальова М. В. Адміністративно-правові режими підприємницької діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Марина Вікторівна Ковальова. – Харків, 2007. – 20 с.*
6. *Пахомова Т. М. Актуальні проблеми визначення правової природи та сутності дозвільної системи в Україні / Т. М. Пахомова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. – 2014. – Вип. 1, т. 2. – С. 217–220.*
7. *Словарь административного права / И. Л. Бачило, Т. М. Гандилов, А. А. Гришковиц [и др.] ; отв. ред. И. Л. Бачило, Н. Г. Салищева, Н. Ю. Хаманева. – М. : Фонд «Правовая культура», 1999. – 318 с.*
8. *Право довкілля (екологічне право) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. І. Федорович, М. Я. Ващишин [та ін.] ; за ред. П. Д. Пилипенка. – К. : Ін Юре, 2010. – 401 с.*
9. *Балюк Г. І. Екологічне право України: конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини) : навч. посіб. / Г. І. Балюк. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 192 с.*
10. *Екологічне право : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. – Х. : Право, 2009. – 328 с.*
11. *Природноресурсове право України : навч. посіб. / за ред. І. І. Каракаша. – К. : Істина, 2005. – 376 с.*
12. *Екологічне право України. Академічний курс : підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемиченка. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 848 с..*

13. Романяк М. М. Правові форми дозвільної діяльності у сфері екологічної безпеки / М. М. Романяк // *Право і безпека*. – 2009. – № 1. С. – 161–165.
14. Рогожкіна Т. В. Специальное разрешение (лицензия) как один из юридических фактов, обуславливающих возникновение права специального природопользования / Т. В. Рогожкіна // *Сучасні проблеми аграрного і природоресурсного права : міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 30–31 жовтня 2009 р.) : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. М. Єрмоленка [та. ін.]*. – К. : ІРІДІУМ, 2009. – С. 281–284.
15. Костицький В. В. Екологічне право України : підручник / В. В. Костицький. – Дрогобич : Коло, 2012. – 360 с.
16. Романяк М. М. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності у сфері забезпечення екологічної безпеки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Михайло Михайлович Романяк. – Ірпінь, 2010. – 18 с.
17. Комарницький В. М. Право спеціального природокористування : монографія / В. М. Комарницький ; відп. ред. Н. Р. Малишева. – Луґанськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – 424 с.

Кобецька Н. Р. Ліцензування і видача дозволів як засоби державного регулювання використання природних ресурсів

У статті представлений аналіз ліцензування і видачі дозволів як засобів державного регулювання господарської діяльності і елементів дозвільної системи в широкому розумінні. Автор проводить їх розмежування, визначає суть та призначення, виокремлює характерні риси. Відповідні засоби регулювання також аналізуються стосовно сфери екологічних відносин і відносин використання природних ресурсів, обґрунтовуються особливості та сфера застосування дозвільної системи у відносинах використання природних ресурсів.

Ключові слова: дозвільна система; ліцензування господарської діяльності; видача документів дозвільного характеру; природоресурсне ліцензування; природоресурсні дозволи; дозвільна система у сфері використання природних ресурсів.

Кобецкая Н. Р. Лицензирование и выдача разрешений как средства государственного регулирования использования природных ресурсов

В статье представлен анализ лицензирования и выдачи разрешений как средств государственного регулирования хозяйственной деятельности и элементов разрешительной системы в широком понимании. Автор разграничивает их, определяет сущность и предназначение, выделяет характерные признаки. Соответствующие средства регулирования анализируются относительно сферы экологических отношений и отношений использования природных ресурсов, обосновываются особенности и области использования разрешительной системы в отношениях использования природных ресурсов.

Ключевые слова: разрешительная система; лицензирование хозяйственной деятельности; выдача документов разрешительного характера; природоресурсное лицензирование; природоресурсные разрешения; разрешительная система в области использования природных ресурсов.

Kobetska N. R. Licensing and permits as a means of government regulation of the use of natural resources

In the article the essence, purpose and characteristics of licensing and permits as a means of government regulation of economic activities and elements of the permit system in the wide sense are defined and delineated. Using a licensing mechanism, the government aims to protect the interests of consumers from unfair and substandard economic activity and assumes control of market access for those who are capable of qualified, in accordance with the required level requirements, to their stated activities. In turn, the resolution serves as a legal mean that helps to realize the right for certain fixed laws, actions in the system of economic or other activities.

The respective regulations are analyzed concerning the areas of environmental relations and relations of natural resources use. It was concluded that in contemporary legal system the actions of the Ukrainian subjects relating to the exploitation of beneficial properties of natural resources fall under the permissive adjustment.

Permitting system in the area of natural resources is defined as a set of legal relations arising between licensing authorities and users of natural resources due to provision of permits aimed to the registration of the use of parts of natural objects, the legalization of the right to use natural resources, identify specific conditions and the order of their use. Natural resources permit is a legal form of the transfer from state and other entities, owners of natural resources, the right to use a defined part of the natural object, installation mechanism, fixation the law of nature resources use. According to its legal nature it differs from licenses for economic activity as powerful arrangements of state control.

Key words: licensing system; licensing of economic activity; issue of permissive documents; natural resource licensing; natural resource permits; licensing system in the use of natural resources.